

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 923/2016-37

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. júna 2017 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcu Lajosa Mészárosa o sťažnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], všetci bytom [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátkou JUDr. Vladimírou Houdek Běhalovou, Rastislavova 68, Košice, vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 50/2004, za účasti Okresného súdu Košice I, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 50/2004 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 50/2004 p r i k a z u j e , aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov.

3. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie každému v sume po 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré im j e Okresný súd Košice I p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice I j e p o v i n n ý [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] uhradiť trovy konania v sume 576,10 € (slovom päťstosedemdesiatšesť eur a desať centov) na účet ich právnej zástupkyne JUDr. Vladimíry Houdek Běhalovej, Rastislavova 68, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. decembra 2015 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátkou JUDr. Vladimírou Houdek Běhalovou, ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 50/2004 (ďalej len „napadnuté konanie“), v ktorom sú v postavení žalobcov.

Sťažovatelia v sťažnosti okrem iného uvádzajú:

„Sťažovatelia sú ako žalobcovia účastníkmi konania vedeného pred Okresným súdom Košice I pod sp. zn. 10 C/50/2004 v právnej veci žalobcov [REDAKOVANÉ]“

a spol. proti odporcom 1./

, 2./

, v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy s prísl.

Žalobou podanou ešte dňa 9. 2. 2004 sa sťažovatelia ako žalobcovia voči žalovaným domáhali zaplataenia náhrady nemajetkovej ujmy z dôvodu neoprávneného zásahu do ich osobnostných práv, ku ktorému došlo v dôsledku usmrtenia manželky žalobcu v 1. rade a matky žalobcov v 2. až 4. rade p. pri dopravnej nehode autobusu, ku ktorej došlo dňa 3. 8. 2003 pri Úhornej.

Rozsudkom Okresného súdu Košice I č. k. 10 C/50/2004-305 zo dňa 12. 9. 2008 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 11 Co/12/2009-370 zo dňa 3. 3. 2010 bolo rozhodnuté, že nárok uplatňovaný žalobcami v 1. až 4. rade voči žalovaným v 1. a v 2. rade je čo do základu dôvodný. Rozsudok Okresného súdu Košice I č. k. 10 C/50/2004-305 dňa 12. 9. 2008 nadobudol právoplatnosť dňa 27. 4. 2010.

Okresný súd Košice I vydal vo veci dňa 1. 2. 2012 rozsudok č. k. 10 C/50/2004-508, ktorým uložil žalovaným v 1. a 2. rade povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť každému zo žalobcov sumu 8.298,48 EUR ako aj povinnosť nahradiť im trovy konania. Proti tomuto rozsudku podali žalobcovia dňa 11. 4. 2012 a žalovaný v 1. rade dňa 23. 4. 2012 odvolania, o ktorých doposiaľ nebolo rozhodnuté a vec je v súčasnosti opakovane vedená pred Okresným súdom Košice I.“

Sťažovatelia ďalej uvádzajú, že „[k]onanie v označenej právnej veci doposiaľ nebolo právoplatne skončené ani po viac ako 11 rokoch a 10 mesiacoch od podania návrhu na začatie konania a vec je stále na súde prvého stupňa.

Sťažovatelia majú za to, že konanie v označenej právnej veci trvá neprimerane dlhú dobu, keď vec za účelom rozhodnutia o podaných odvolaniach žalobcu a žalovaného v 1. rade proti rozsudku Okresného súdu Košice I č. k. 10 C/50/2004-508 zo dňa 1. 2. 2012 nebola ani po viac ako 3 rokoch a 7 mesiacov riadne predložená Krajskému súdu v Košiciach, čím dochádza v tomto konaní k zbytočným prieťahom...“.

Sťažovatelia „[p]odaním sťažnosti predsedovi súdu podľa § 62 zák. č. 757/2004 Z. z. o súdoch... vyčerpali všetky prostriedky nápravy proti porušovaniu ich základných práv. Napriek tomu vec nebola doposiaľ opätovne odvolaciemu súdu predložená na rozhodnutie

o podaných odvolaniach ani po viac ako 3 rokoch a 7 mesiacov od ich podania a vo veci tak doposiaľ nebolo meritórne rozhodnuté ani po viac ako 11 rokoch a 10 mesiacoch od podania návrhu na začatie konania. Vzhľadom k tomu sťažovatelia vidia jedinou možnosť dovolať sa spravodlivosti podaním tejto ústavnej sťažnosti.“

Zároveň sťažovatelia poukazujú na to, že „občianske súdne konanie, ktoré trvá viac ako 11 rokov a 10 mesiacov, možno už len na základe jeho posúdenia vcelku považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 Ústavy i právom podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru (IV. ÚS 260/04, IV. ÚS 173/05, IV. ÚS 251/05). Z ústavnoprávneho hľadiska je neprijateľné, aby právna neistota nebola odstránená ani po takmer 12 rokoch od začatia konania (III. ÚS 152/08, IV. ÚS 251/08, III. ÚS 383/2012).“

Sťažovatelia sa „domáhajú priznania primeraného finančného zadosťučinenia, keďže len konštatovanie porušenia ich základného práva nie je pre nich dostatočným zadosťučinením. Každý zo sťažovateľov sa domáha priznania peňažného zadosťučinenia vo výške po 8.000 EUR.“

Sťažovatelia v súvislosti s porušením nimi označených práv zdôrazňujú, že „[p]redmetom namietaného konania je spor o ochranu osobnosti. Spory o ochranu osobnosti sú všeobecne svojou povahou mimoriadne citlivé už aj z toho dôvodu, že smerujú k ochrane základného práva upraveného v čl. 19 ods. 1 Ústavy SR, pričom rozhodnutia súdov v takýchto sporoch môžu spravidla efektívne naplniť svoj účel len vtedy, ak sú vydané v primeranom čase od podania žaloby. Čím je čas od podania žaloby po právoplatné rozhodnutie vo veci dlhší, tým viac je, práve v sporoch o ochranu osobnosti, nižšia miera jeho efektivity.“

Sťažovatelia na základe uvedeného navrhujú, aby ústavný súd prijal sťažnosť na ďalšie konanie a nálezom rozhodol takto:

„1. Základné právo sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na prejednanie veci v primeranej lehote

zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C/50/2004 porušené boli.

2. Okresnému súdu Košice I prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C/50/2004 konal bez zbytočných prieťahov.

3. Sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 8.000 EUR, ktoré je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 8.000 EUR, ktoré je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 8.000 EUR, ktoré je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

6. Sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 8.000 EUR, ktoré je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Okresný súd Košice – okolie je povinný zaplatiť sťažovateľom náhradu trov konania vo výške 576,10 EUR do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu k rukám ich právnej zástupkyne. “

K sťažnosti sa na výzvu ústavného súdu vyjadril okresný súd prípisom sp. zn. 1 SprV/430/2016 z 18. októbra 2016 (ďalej len „prípis“) ešte pred jej predbežným prerokovaním, v ktorom uviedol, že konanie „v predmetnej veci sa na Okresnom súde Košice I začalo 9. 2. 2004. Vec bola pridelená na prejednanie sudcovi JUDr. Tymkovi.

Sťažovateľ v konaní vystupuje na procesnej strane žalobcu. Podanou žalobou sa domáha náhrady nemajetkovej ujmy, ktorá mu vznikla v súvislosti so smrťou manželky pri dopravnej nehode.

Sťažovateľ a tiež žalobcovia v 2. až 4. rade požiadali súd o priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov.

Uznesením č. k. 10 C/50/2004 zo 14. 6. 2004 súd priznal oslobodenie od súdnych poplatkov žalobcovi v 3. rade, uznesením č. k. 10 C/50/2004 zo 16. 4. 2004 žalobcovi v 4. rade a uznesením č. k. 10 C/50/2004 žalobcom v 1. a 2. rade oslobodenie nepriznal.

Žalobcovia v 1. a 2. rade podali proti uzneseniu č. k. 10 C/50/2004 dňa 30. 6. 2004 odvolanie. O odvolaní proti rozhodnutiu vyššej súdnej úradníčky rozhodol sudca a uznesením č. k. 10 C/50/2004-103 z 18. 10. 2004 žalobcovi v 1. rade nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov a žalobcovi v 2. rade priznal oslobodenie od súdnych poplatkov.

Po zaplatení súdneho poplatku a po zabezpečení prípravy pojednávania podľa ust. § 114 Občianskeho súdneho poriadku súd nariadil prvé pojednávanie vo veci na 9. 3. 2005.

Dňa 12. 1. 2005 bola vec pridelená na prejednanie sudcovi Mgr. Miklušovi (sudca JUDr. Tymko bol preložený na výkon funkcie sudcu na Okresný súd v Poprade).

Pojednávanie nariadené na 9. 3. 2005 po prejednaní veci bolo odročené na 20. 4. 2005 za účelom doplnenia dokazovania.

Na pojednávaní dňa 20. 4. 2005 súd vec prejednal a vyhlásil uznesenie, ktorým konanie prerušil do právoplatného skončenia konania vedeného na Okresnom súde v Spišskej Novej Vsi pod sp. zn. 5 T 187/04.

Dňa 13. 3. 2008 nadobudol právoplatnosť rozsudok Okresného súdu v Spišskej Novej Vsi č. k. 5 T/187/04.

Ďalší termín pojednávania súd nariadil na 12. 9. 2008, na ktorom po doplnení dokazovania vyhlásil medzitýmny rozsudok.

Proti rozsudku č. k. 10 C/50/2004-305 z 12. 9. 2008 podala dňa 24. 11. 2008 odvolanie žalovaná v 1. a 2. rade.

Po vyjadrení k predloženým odvolaniam súd dňa 15. 1. 2009 predložil spis s opravným prostriedkom na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach.

Krajský súd rozsudkom č. k. 11 Co/12/2009-370 z 3. 3. 2010 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa.

Proti rozsudku krajského súdu podala dňa 21. 5. 2010 dovolanie žalovaná v 2. rade. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením č. k. 1 Cdo 97/2010 z 8. 12. 2010 dovolanie odmietol.

Ďalší termín pojednávania súd nariadil na 25. 3. 2011. Tento termín bol na žiadosť žalovanej v 2. rade zrušený. Dňa 1. 4. 2011 žalovaná v 2. rade doručila súdu podnet na podanie mimoriadneho dovolania. Generálny prokurátor po preštudovaní spisu mimoriadne dovolanie nepodal.

Ďalší termín pojednávania bol nariadený na 2. 11. 2011. Na pojednávaní dňa 2. 11. 2011 súd vec prejednal a pojednávanie odročil na neurčito.

Ďalší termín pojednávania súd nariadil na 1. 2. 2012. Po prejednaní veci súd vyhlásil rozsudok.

Proti rozsudku č. k. 10 C/50/2004-608 z 1. 2. 2012 podali dňa 11. 4. 2012 odvolanie žalobcovia v 1. až 4. rade a dňa 23. 4. 2012 žalovaná v 1. rade.

Dňa 6. 6. 2012 bola vec pridelená na prejednanie sudkyňi JUDr. Lučivjanskej (sudca Mgr. Mikluš bol pridelený na trestný úsek).

Dňa 16. 5. 2013 bola vec pridelená na prejednanie sudkyňi JUDr. Raganovej (sudkyňa JUDr. Lučivjanská nastúpila na materskú dovolenku).

Dňa 8. 8. 2013 bol spis predložený na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach.

Uznesením č. k. 11 Co/354/2013-681 z 31. 8. 2015 krajský súd vrátil vec súdu prvého stupňa za účelom doplnenia rozhodnutia, nakoľko nerozhodol o celom predmete konania.

Dňa 16. 11. 2015 súd vyhlásil doplniaci rozsudok, ktorým v prevyšujúcej časti žalobu zamietol.

Proti doplniaciemu rozsudku č. k. 10 C/50/2004-708 podali odvolanie žalobcovia.

Spis bol 24. 3. 2016 opätovne predložený Krajskému súdu v Košiciach, ktorý o odvolaní doposiaľ nerozhodol.

Z obsahu spisu som zistil, že vec sa po právnej aj skutkovej stránke javí byť zložitejšou.

Súd vo veci konal vcelku plynulo. Je pravdou, že rozsudkom č. k. 10 C/50/2004-608 z 1. 2. 2012 súd nerozhodol o celom predmete konania, v dôsledku čoho po dvoch rokoch bol spis vrátený späť na doplnenie rozsudku. Tento postup nenapĺňa znaky efektivity konania.

Celkovú dĺžku konania ovplyvnili aj samotní účastníci konania, ktorí podávali opravné prostriedky proti rozhodnutiam súdov a v dôsledku toho bol spis postupovaný odvolaciemu súdu a tiež až dovolaciemu súdu. Medzitýmny rozsudok súdu bol odvolacím

súdom potvrdený. Najvyšší súd dovolanie žalovanej proti rozsudku odvolacieho súdu odmietol.

Od 8. 8. 2013 do 31. 8. 2015 a od 24. 3. 2016 až doposiaľ sa spis nachádzal na odvolacom súde.

Na základe uvedeného sa sťažnosť [REDAKOVANÉ] javí len ako čiastočne dôvodná a preto požadovaná výška finančného zadosťučinenia je neakceptovateľná.“

Ústavný súd zo spisu vedeného okresným súdom v napadnutom konaní [súdny spis ústavnému súdu na výzvu predložil Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“)] zistil, že priebeh napadnutého konania, tak ako ho uvádza okresný súd v prípise z 18. októbra 2016, korešponduje s obsahom predloženého spisu. Ďalej zo spisu zistil, že o odvolaniach sťažovateľov a odporcu v 1. rade ([REDAKOVANÉ]) rozhodol krajský súd 16. novembra 2016. Krajský súd rozsudok okresného súdu z 1. februára 2012 potvrdil a v časti, v ktorej okresný súd rozhodoval doplnčiacim rozsudkom zo 16. novembra 2015 (zamietnutie žaloby vo zvyšnej časti), ho zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

Po predbežnom prerokovaní ústavný súd prijal sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie uznesením sp. zn. II. ÚS 923/2016 z 15. decembra 2016. Následne vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľov a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predseda okresného súdu ústavnému súdu už v prípise (z 18. októbra 2016) oznámil, že súhlasí „*aby ústavný súd o sťažnosti rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania*“. Právna zástupkyňa sťažovateľov podaním z 27. apríla 2017 okrem iného vyjadrila aj súhlas s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

Ústavný súd 22. februára 2017 vyzval okresný súd, aby v prípade, ak to považuje za potrebné, doplnil svoje vyjadrenie (prípisy z 18. októbra 2016) k vecnej stránke prijatej sťažnosti.

Okresný súd na výzvu ústavného súdu nereagoval a svoje vyjadrenie po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nedoplnil.

Právna zástupkyňa sťažovateľov vo vyjadrení z 24. apríla 2017 reagovala na doručené uznesenie ústavného súdu o prijatí sp. zn. II. ÚS 923/2016 z 15. decembra 2016 a prípis okresného súdu (z 18. októbra 2016) a uviedla, že „*aj z vyjadrenia Okresného súdu Košice I je zrejmé, že súd konal vo veci vedenej pod sp. zn. 10 C/50/2004 neefektívne a nesústredene, keď rozsudkom sp. zn. 10 C/50/2014-508 z 1. 2. 2012 nerozhodol o celom predmete konania a z tohto dôvodu bola vec po dvoch rokoch z krajského súdu vrátená okresnému súdu na doplnenie rozsudku.*

Okresný súd bol nečinný vo viacerých obdobiach, na ktoré sťažovatelia poukázali v sťažnosti. Neospravedliteľná je jeho nečinnosť v období po 1. 2. 2012, kedy súd až po 15 mesiacoch od podania odvolania predložil spis krajskému súdu.

Konanie, ktoré je pre sťažovateľov mimoriadne citlivé trvá viac ako 13 rokov. Z ústavnoprávneho hľadiska je neprijateľné, aby právna neistota nebola odstránená ani po viac ako 13 rokoch od začatia konania (III. ÚS 152/08, IV. ÚS 251/08, III. ÚS 383/2012).

S prihliadnutím na celkovú dĺžku a charakter konania, ako aj s poukazom na ustálenú rozhodovaciu činnosť Ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva, považujú sťažovatelia požadovanú výšku finančného zadosťučinenia za primeranú, odôvodnenú a v súlade so zásadami spravodlivosti.“

Na okresnom súde ústavný súd ešte pred rozhodnutím vo veci samej 1. júna 2017 zistil (súdny spis bol okresnému súdu vrátený 25. januára 2017, pozn.), že okresný súd nariadil vo veci sťažovateľov pojednávanie na 7. jún 2017, ktoré však bolo zrušené.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy,

ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 50/2004.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplývala do 30. júna 2016 z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Od 1. júla 2016 vyplýva táto povinnosť z čl. 2 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“), ako aj z čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

Ústavný súd hodnotil postup krajského súdu v napadnutom konaní a jeho jednotlivé procesné úkony vykonané do 30. júna 2016 podľa ustanovení Občianskeho súdneho poriadku a procesné úkony krajského súdu vykonané od 1. júla 2016 podľa príslušných ustanovení Civilného sporového poriadku, pretože podľa § 470 ods. 1 CSP ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o prvé kritérium, ktoré ústavný súd zohľadňuje pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd uvádza, že predmetom napadnutého konania je rozhodovanie o náhrade nemajetkovej ujmy s príslušenstvom. Z právneho hľadiska predmetnú vec možno považovať za bežnú agendu rozhodovania všeobecných súdov, ktorá nie je právne zložitá. Čo sa týka skutkovej zložitosti veci, podľa názoru ústavného súdu je vec poznamenaná určitým stupňom faktickej zložitosti veci vzhľadom na to, že výsledok konania bol závislý od rozhodnutia iného súdu a prispel k doterajšej dĺžke napadnutého konania.

2. V rámci druhého kritéria ústavný súd hodnotil správanie sťažovateľov ako účastníkov napadnutého konania. Svojimi procesnými úkonmi, na ktoré sú/boli oprávnení podľa príslušných procesných predpisov, čiastočne prispeli k predĺženiu napadnutého konania, ktoré nemôže ísť na vrub okresnému súdu.

3. V rámci tretieho kritéria ústavný súd posudzoval postup okresného súdu v napadnutom konaní, ktoré začalo v roku 2004. V tejto súvislosti poukázal na svoju

stabilizovanú judikatúru, podľa ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou alebo nesústredenou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníka konania (m. m. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08, III. ÚS 103/09).

Napadnuté konanie je poznačené neefektívnou činnosťou (pojednávacie uskutočnené 2. novembra 2011 bolo odročené z dôvodu potreby predvolania svedkov, pričom návrh na vykonanie týchto dôkazov bol súdu doručený už 5. mája 2010 a následne aj 18. mája 2010). Nesústredená činnosť okresného súdu v napadnutom konaní mala za následok, že rozsudkom z 1. februára 2012 okresný súd nerozhodol o celom predmete konania, preto krajský súd vrátil spis bez rozhodnutia o odvolaní okresnému súdu pre účel potreby vydania dopĺňacieho rozsudku. Rozsudok z 1. februára 2012 doplnený dopĺňacím rozsudkom až zo 16. novembra 2015 (čo teda trvalo okresnému súdu tri a pol roka) bol odvolacím súdom v časti zrušený a vec vrátená na ďalšie konanie okresnému súdu (odvolací súd vyhodnotil názor okresného súdu týkajúci sa nároku sťažovateľov na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v časti prevyšujúcej 8 298,48 € ako predčasný a nesprávny).

Pokiaľ ide o skutočnosť, že v napadnutom konaní došlo k opakovanej zmene zákonného sudcu (spolu až štyrikrát), ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti stabilne na túto skutočnosť neprihliada. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým všeobecné súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov. Skutočnosť, že okresný súd mal personálne problémy, ktoré nedokázal alebo nemohol riešiť, nemôže byť pripočítaná na ťarchu účastníka konania a nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (pozri napr. I. ÚS 156/02).

Na vrub okresnému súdu nepričítal ústavný súd obdobie, počas ktorého bolo napadnuté konanie prerušené (od 20. apríla 2005 do 17. marca 2008), ako aj obdobia, počas ktorých rozhodoval krajský súd (od 12. septembra 2008 do 3. marca 2010 a od 8. augusta 2013 do 31. augusta 2015) a dovolací súd (od 21. mája 2010 do 8. decembra 2010), t. j. približne 7 rokov.

Ústavný súd pri vyhodnocovaní postupu okresného súdu v napadnutom konaní prihliadol predovšetkým na to, že z ústavnoprávneho hľadiska nemožno akceptovať, aby konanie pred všeobecným súdom nebolo po takmer 13 a pol roku od jeho začatia právoplatne skončené (napr. IV. ÚS 327/2013, IV. ÚS 67/2014, IV. ÚS 124/2014).

Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že nesústreďenou činnosťou a aj nečinnosťou okresného súdu (napr. rozhodovanie o odvolaní) došlo v napadnutom konaní k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Vzhľadom na procesné štádium napadnutého konania ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadostučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadostučinenia,

orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Sťažovatelia požadovali od okresného súdu finančné zadosťučinenie v sume 8 000 € pre každého zo sťažovateľov. S prihliadnutím na okolnosti a povahu veci ústavný súd priznal sťažovateľom finančné zadosťučinenie každému v sume po 3 000 €, ktorá je podľa názoru ústavného súdu primeraná konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci (bod 3 výroku tohto nálezu).

Sťažovatelia tiež žiadali úhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním advokátom, a to za dva úkony právnej služby v sume 576,10 €.

Podľa § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania zo svojho.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Právny zástupca v sťažnosti uplatnil úhradu trov právneho zastúpenia, ktoré vyčíslil.

Ústavný súd na základe sťažnosti a predloženej a vyžiadanej spisovej dokumentácie priznal právnenému zástupcovi sťažovateľov úhradu trov konania v sume 576,10 € v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) za dva úkony právnej služby. Vychádzal pritom z § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom a sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za dva úkony právnej služby za rok 2015 každý v sume 139,83 € (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky) zníženej o 50 % pri spoločných úkonoch dvoch alebo viacerých osôb (podľa § 13 ods. 2 vyhlášky), t. j. v sume 69,92 €, spolu pri zastupovaní štyroch sťažovateľov v sume 279,66 € (za jeden úkon právnej služby) a náhrady hotových výdavkov (režijný paušál) za dva úkony právnej služby každý v sume 8,39 € (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky) (bod 4 výroku tohto nálezu).

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. júna 2017